

Институт за пазарна икономика

ИНДЕКС НА ДЪРЖАВАТА БАВАЧКА

Автор: Кристофър Сноудън (IEA)

Индекс на държавата бавачка 2025

(По-високият резултат означава повече регулации)

		Алкохол (до 33.3)	По-безопасен никотин (до 16.7)	Храни/ Безалкохолни напитки (до 33.3)	Тютюнопушене (до 16.7)	Общ резултат (до 100)	Ранг 2023
1	Турция	21.7	13.8	1.7	10	47.2	1
2	Литва	18.8	10.9	3	10.1	42.8	2
3	Финландия	15.2	8.9	1.6	12.1	37.8	3
4	Унгария	4.5	9.8	9.6	13.5	37.5	4
5	Ирландия	17.7	2.2	4.5	12.5	36.9	5
6	Латвия	10.5	9.2	4.1	10.4	34.2	7
7	Обединено кралство	7	2.3	7.4	15	31.7	10
8	Полша	9.1	5.2	7.7	8.5	30.5	8
9	Естония	12	7.2	0	9.4	28.6	6
10	Швеция	15.8	4.6	1	6.4	27.8	9
11	Франция	8.3	2.9	3.2	12.3	26.7	12
12	Нидерландия	5	8.8	0	12	25.8	14
13	Словения	7.4	7.3	1.3	9.7	25.7	11
14	Хърватия	7.1	4.6	2	9.6	23.3	13
15	Румъния	5.3	5.1	0	12.2	22.6	15
16	Гърция	4.6	6.1	0	10.7	21.4	17
17	Словакия	3.5	5	3.6	9	21.1	24
18	Белгия	1.8	7.1	1.2	10.4	20.5	21
19	Португалия	5.2	5.1	2.4	7.7	20.4	18
20=	Кипър	4.7	6.5	0	7.9	19.1	19
20=	Дания	1.9	5.7	2.7	8.8	19.1	15
22	България	4.1	3.3	0	10.2	17.6	23
23	Австрия	6	4.8	0	6.6	17.4	20
24	Малта	5.8	3.3	0	7.9	17	22
25	Испания	4	3.3	1	7.6	15.9	25
26	Чехия	2.7	3.2	0	8.6	14.5	28
27	Италия	3.8	2	0.7	7	13.5	27
28	Люксембург	3.7	4	0	4.7	12.4	25
29	Германия	2.4	4.1	0	5.2	11.7	29

Въведение

Представяме ви [шестото издание на Индекса на държавата бавачка](#) – класация на най-добрите и най-лошите места за консумация на храни, алкохол, безалкохолни напитки и никотин. Както обикновено, нямаме много добри новини. Правителствата продължават да притискат пиещите и пушачите, като ги наказват с ненужни и неефективни регулации в името на "общественото здраве".

От последното издание на индекса, публикувано през 2023 г., хората, които пушат вейпове, са подложени на масирана атака. Броят на държавите, които облагат с данък течността за електронни цигари, се е увеличил от 15 на 20, а в процес на подготовка са още данъци върху вейповете, особено в Обединеното кралство и Ирландия. Правото на вейпинг на закрито продължава да се нарушава, като в 19 държави вече е забранено използването на електронни цигари навсякъде, където пушенето е забранено.

От 29-те държави в класацията само Турция забранява изцяло електронните цигари, но все повече държави използват забраните за аромати като задна вратичка към забрана. Осем държави вече са въвели такова ограничение, в това число Латвия, Литва и Нидерландия. Белгия стана първата страна от ЕС, която забрани вейповете за еднократна употреба през януари 2025 г., като се очаква Франция и Обединеното кралство да въведат сходни забрани.

През последните години никотиновите паучове станаха популярни и неизбежно привлякоха вниманието на морализаторски настроени активисти. Въпреки че не съдържат никакъв тютюн и са толкова безопасни, доколкото е възможно едно никотиново изделие да е безопасно, те са практически или законодателно забранени в Германия, Белгия и Кипър, а в Латвия и Нидерландия са регулирани толкова строго, че все едно са забранени. Франция и Литва вече разглеждат възможността за пълна забрана на тези продукти.

От изданието за 2023 г. насам няма промяна нито в горната, нито в долната част на класацията. Най-голямото движение е в Словакия, която традиционно е в долния (по-либерален) край на таблицата, но се изстреля до 17-о място благодарение на новия данък върху вейповете и някои дълбоко регресивни данъци върху тютюна. Белгия и Нидерландия продължават да се изкачват нагоре в таблицата, най-вече благодарение на обсебващата война на техните правителства срещу нискорисковите никотинови продукти. Обединеното кралство се завърна в топ 10 в резултат на много високите си резултати в категориите тютюн, храни и безалкохолни напитки и е на път да се изкачи още по-нагоре благодарение на редица политики срещу цигарите и затлъстяването.

Германия, Люксембург и няколко южноевропейски страни остават в по-либералния край на таблицата, но те далеч не са идеални и като цяло се влошават. Германия затяга контрола върху рекламата на тютюневи изделия и въвежда данък върху вейповете, който с всяка година ще става все по-висок. Испанското правителство вече е въвело данък върху марихуаната и сега предлага фактическа забрана на никотиновите паучове и законодателна забрана на ароматизираните електронни цигари. Люксембург също има данък върху вейповете и все още не е легализирал нагреваемия тютюн.

Колкото по-малко се говори за страните в горната част на таблицата, толкова по-добре. Турция, Литва и Финландия имат високи резултати във всички области и са особено агресивни към алкохола и вейповете. Унгария има сравнително ниски данъци върху алкохола, докато Ирландия се представя зле във всяка категория, с изключение на електронните цигари.

Винаги се радваме на либерализация, когато успеем да открием такава, но през последните две години такива примери почти липсват. Един от малкото случаи на дерегулация се случи във Финландия, където държавният монопол върху продажбата на бира най-накрая беше премахнат. След публикуването на последното издание Финландия, заедно с Италия, също така легализира никотиновите паучове. Швеция намали данъка върху снус като част от целенасочена стратегия за насърчаване на пушачите да се откажат от тютюнопушене. Извън тези примери, всички промени са в нелиберална посока. Докато политиците не възприемат насилствения патернализъм като повод за срам, а не за гордост, влошаването в Европа ще продължи.

Индексът на държавата бавачка винаги се развива, за да е в крак с новите схеми, измислени от лобито на "общественото здраве" за намеса в живота на гражданите. Най-съществената промяна от последното издание е, че разширихме категорията на електронните цигари, като включихме нагреваемия тютюн, снус и никотиновите паучове. Тези продукти с намален риск сега съставляват категорията "по-безопасен никотин", докато обхватът на категорията "тютюнопушене" е ограничен само до тютюн за горене.

Всички данни в индекса са към 1 февруари 2025 г., но ако плановете на различните правителства се осъществят, в Дания ще има забрана за вейпинг на закрито, а в Словения – забрана за ароматизиране на електронни цигари, валидни преди изданието да види бял свят. Очаква се до края на 2025 г. в Обединеното кралство да бъде въведена широка забрана за рекламиране на "по-нездравословни" храни, както и забрана на вейповете за еднократна употреба.

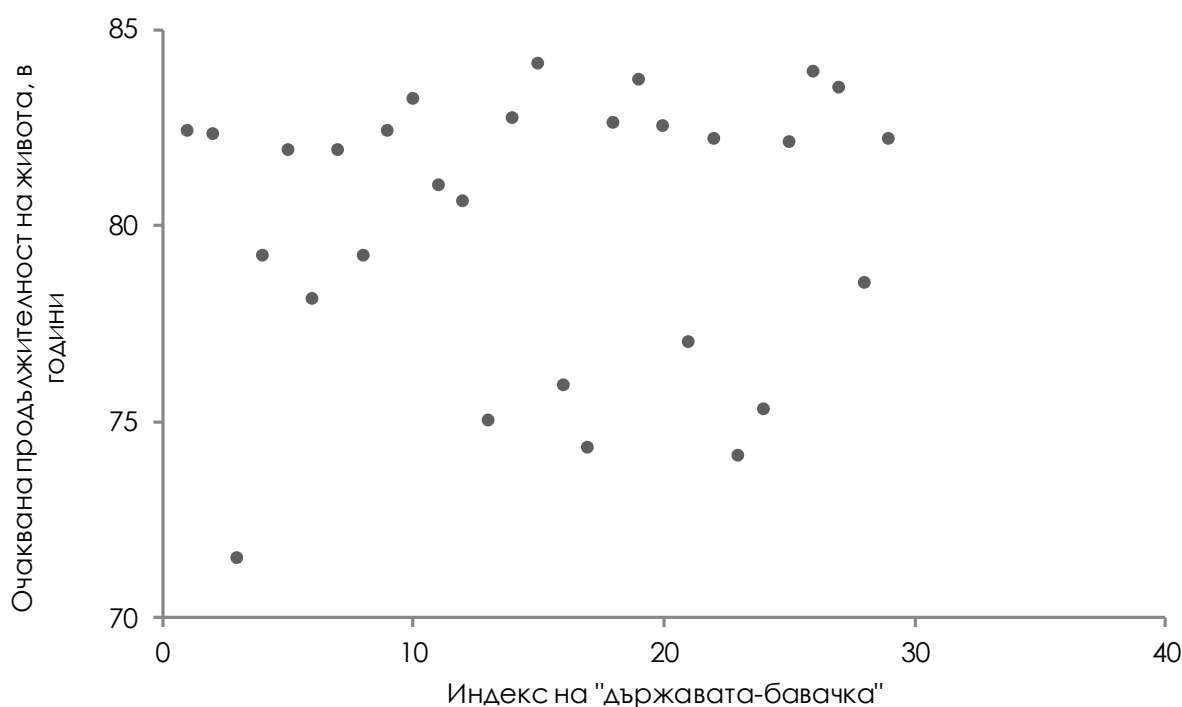
Индексът на държавата бавачка е мащабен съвместен проект, който включва събирането и проверката на над хиляда данни. Както винаги, благодарим на нашите приятели и партньори от цяла Европа, които правят това възможно, и вдигаме на здравица за хората, които навсякъде водят нелеката битка срещу държавата бавачка.

Работят ли политиките на „държавата бавачка“?

Политиките на „държавата бавачка“ създават редица проблеми и разходи. "Данъците върху греха" повишават разходите за живот и ощетяват бедните. Високите цени стимулират черния пазар и водят до корупция. Забраните за реклама ограничават конкуренцията и задушават иновациите. Забраните за тютюнопушене нанасят сериозни щети на хотелиерството и ресторантьорството. Прекомерните регулации създават огромна бюрокрация и изчерпват ресурсите на полицията.

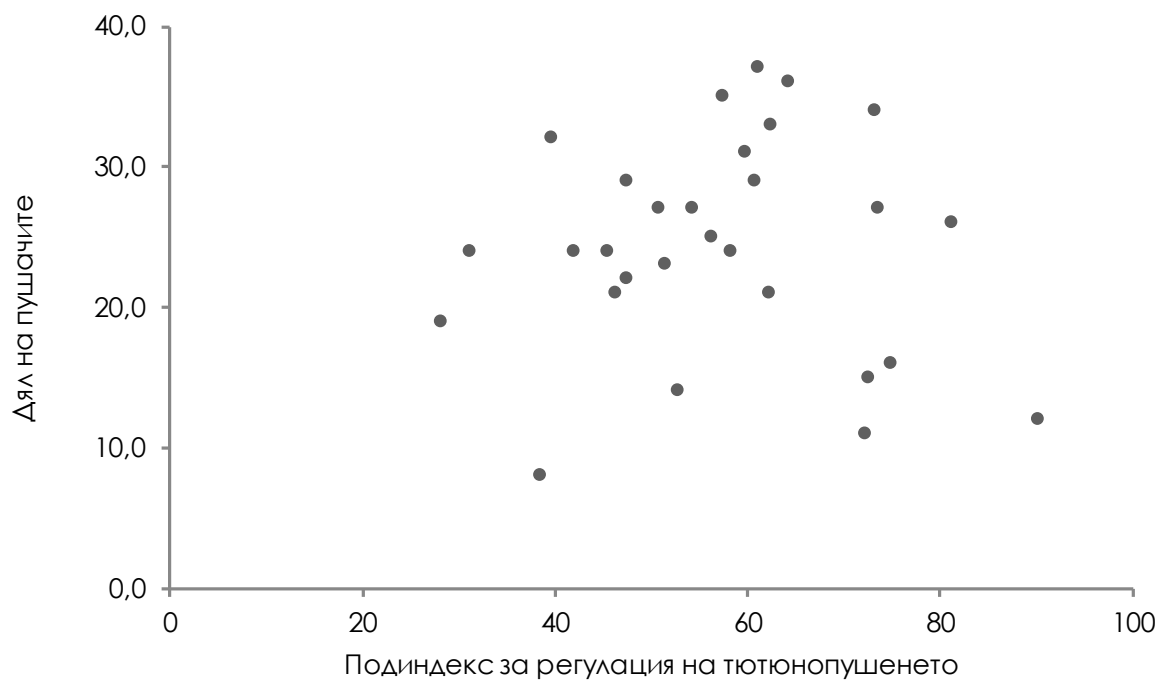
Доколкото борците за "обществено здраве" признават вредите, нанесени от техните политики, те твърдят, че те се компенсират от ползите за здравето – целта оправдава средствата, с други думи. Малко са обаче доказателствата, че страните с по-патерналистични политики имат по-добро здраве или по-голяма продължителност на живота. Както е видно от Графика 1 по-долу, няма никаква връзка между резултатите от индекса и продължителността на живота. Това е неизбежно от 2016 г. насам, когато беше публикуван първият вариант на индекса.

Графика 1: Индекс на държавата бавачка и очаквана продължителност на живота

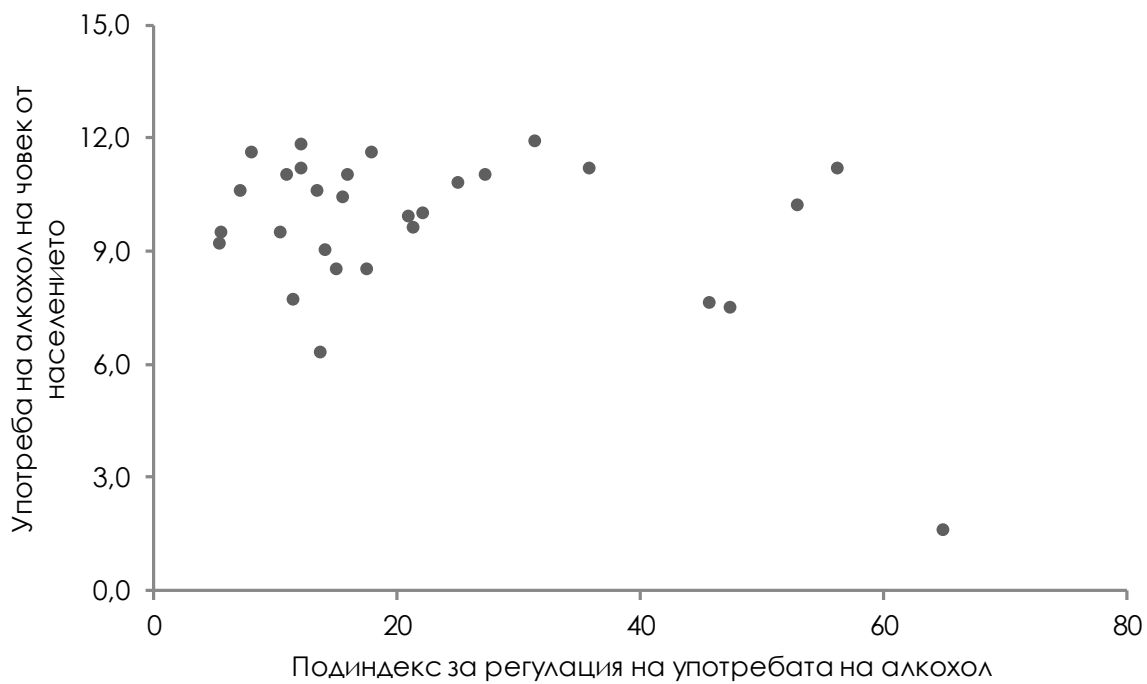

Не съществува и връзка между резултатите от контрола върху тютюнопушенето и по-ниските нива на тютюнопушене (графика 2) или между резултатите от контрола върху алкохола и по-ниските нива на консумация на алкохол (графика 3).

Графика 2: Подиндекс за регулация на тютюнопушенето в Индекса на държавата бавачка и дял на пушачите

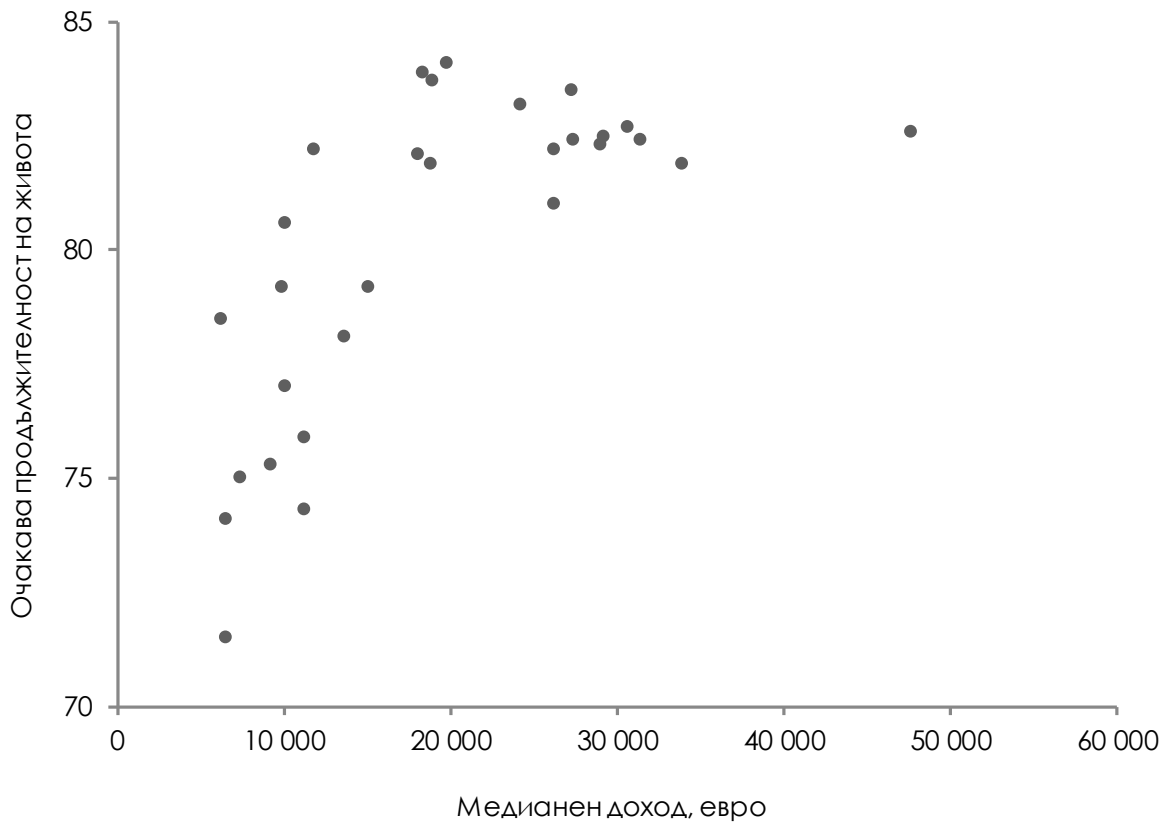

Графика 3: Подиндекс за регулация на употребата на алкохол в Индекса на държавата бавачка и дял на пушачите

Съществува обаче силна връзка между здравето и благосъстоянието. Графика 4 илюстрира връзката между продължителността на живота и икономическото благосъстояние в отделните държави, измерено чрез медианния доход. Това предполага, че преследването на икономически растеж би донесло много по-големи ползи за здравето, отколкото принудителните усилия за контрол на поведението чрез със забрани и данъци.

Графика 4: Медианен доход и очаквана продължителност на живота

Компоненти на индекса

Индексът на държавата бавачка се състои от три основни категории: алкохол, никотин и храни/безалкохолни напитки. Всяка от трите категории има еднаква тежест от 33%. Никотинът е разделен на тютюн за пушене и по-безопасен никотин, като всяка от тях има равна тежест, т.е. 16,7%.

Всяка категория включва няколко различни критерия. За всеки критерий се събират точки, които се комбинират, за да се получи крайна оценка от максимум 100 точки. Индексът на държавата бавачка оценява само политики, които имат неблагоприятно въздействие върху потребителите. Тези политики получават различна тежест, за да се отрази степента на отрицателно въздействие върху потребителите - от сравнително малки неудобства до тежки данъци и пълни забрани. Държавите с по-високи резултати са по-малко свободни, а държавите с по-ниски резултати са по-свободни.

Разгледаните политики нарушават индивидуалната свобода по един или повече от следните начини:

- повишаване на цените (чрез данъчно облагане или монополи върху продажбите на дребно).
- стигматизиране на потребителите
- ограничаване на избора
- причиняване на неудобства на потребителите (напр. чрез ограничаване на работното време).
- ограничаване на информацията (напр. със забрана за реклама).
- намаляване на качеството на продукта

Индексът включва всички политики, които целят да възпре потреблението на законни продукти чрез налагането на потребителите на едно или повече от тези ограничения. Критериите за всяка категория и тяхната тежест са подробно описани на страниците за алкохол, електронни цигари, храни и безалкохолни напитки и тютюн.

Всички данни отразяват състоянието на законодателството през февруари 2025 г., доколкото ни е известно. Не правим корекции за това как се прилагат законите. Възможно е някои държави да не следят ефективно за спазването на своите разпоредби – сигурни сме, всъщност, че не го правят - но това не може да се определи количествено. Интересуваме се само от това какво гласи законът, а не от това дали е лесно да се наруши той на практика.

Не включваме и законодателство, което е в процес на разглеждане. В някои случаи сме включили коментари за предложени или отхвърлени закони. Те са включени с цел предоставяне на допълнителна информация и не влияят на оценките.

АЛКОХОЛ

Категорията „Алкохол“ включва индикатори за данъчно облагане (40%), ограничения на рекламата (20%), минимални цени (10%), забрана за излагане на алкохол (5%) и други (25%).

Данъчното облагане е разделено на три категории: данък върху бирата, виното и спиртните напитки. Всяка от тях е с еднаква тежест. Данните са събрани от Европейската комисия (вино и спиртни напитки) и от Tax foundation (бира). Данъчните ставки са претеглени спрямо медианните доходи в отделните страни. Страната с най-висока данъчна ставка получава максималните 100 точки. Оценките на останалите държави се основават на данъчната им ставка като дял от тази на държавата с най-високо данъчно облагане. Изчисленията се правят за всеки от трите вида напитки, като се получава резултат от 300 точки, който се преобразува в резултат от 40 точки.

Рекламата се разделя на три категории: телевизионна реклама, външна реклама и спонсорство. Тези категории се делят на още две подкатегории: вино/спиртни напитки и бира (виното и спиртните напитки обикновено са обект на същите ограничения за реклама). Всяка от шестте получени подкатегории получава оценка от 10 точки, като 10 означава пълна забрана, а 0 - липса на значителни ограничения. Така се получава оценка от 60 точки, която се преобразува в оценка от 20 точки.

Понастоящем **минимални цени** на алкохола се прилагат само в Шотландия и Уелс. Те се оценяват с до 10 точки.

Забраната за излагане в търговията на дребно изисква алкохолните напитки да бъдат покрити или държани далеч от други хранителни стоки и се оценява с до 5 точки.

"Други" се състои от следните пет подкатегории с обща стойност 25 точки:

Монопол в търговията на дребно. В някои държави има държавен монопол върху търговията на дребно с алкохол, което ограничава конкуренцията, намалява наличностите и повишава цените. Монопол = 5 точки. Липса на монопол = 0 точки.

Законоустановено време за затваряне на заведенията. В някои страни баровете и ресторантите са задължени да спират сервирането на алкохол и/или да затварят в определен час. Тези държави получават 10 точки, а тези, които позволяват на собственика да решава кога да затвори, получават 0 точки.

Нулево или почти нулево ограничение за шофиране в нетрезво състояние. В повечето страни от ЕС ограничението за шофиране в нетрезво състояние е 0,05% концентрация на алкохол в кръвта. В някои страни обаче ограничението е толкова ниско, че е по-скоро мярка за въздържане, отколкото за пътна безопасност. Граница от 0,02 % или по-ниска е доста под диапазона, при който шофирането става опасно, и има за резултат обезкуражаване на хората да употребяват алкохол, ако ще шофират на следващата сутрин. Държавите, които определят границата от 0,02 % или по-ниска, получават 5 точки в индекса.

Забрана на промоциите Някои държави ограничават или забраняват използването на промоции, като например "щастлив час" или "две за едно". Без ограничения = 0 точки. Частични ограничения: до 9 точки. Пълна забрана: 10 точки.

Минимална възраст за употреба на алкохол. Държавите, в които възрастта за закупуване на алкохол е по-висока от 18 години, получават до 10 точки.

Подкатегорията "други" дава резултат от 40 точки, който се коригира, за да се получи резултат от 25 точки за индекса на алкохола.

	Данъчно облагане	Минимални цени	Реклама	Забрана за излагане	Други	ОБЩО
	До 40 точки	До 10 точки	До 20 точки	До 5 точки	До 25 точки	До 100 точки
Турция	40	0	20	5	0	65
Литва	17.5	0	20	0	18.8	56.3
Ирландия	11.5	10	14	5	12.5	53
Швеция	10.8	0	14.7	0	21.9	47.4
Финландия	16.9	0	15.7	0	13.1	45.7
Естония	9.2	0	14	2	10.6	35.8
Латвия	11.3	0	17	0	3.1	31.4
Полша	8.5	0	15.7	0	3.1	27.3
Франция	3.9	0	18	0	3.1	25
Словения	5.1	0	10.7	0	6.3	22.1
Хърватия	4.5	0	15	0	1.9	21.4
Обединено кралство	12	2	0	0	6.9	20.9
Австрия	4.3	0	6.7	0	6.9	17.9
Малта	3.2	0	8	0	6.25	17.5
Румъния	5.1	0	7.7	0	3.1	15.9
Португалия	5.5	0	10	0	0	15.5
Нидерландия	4.1	0	4.7	0	6.25	15.1
Кипър	2.7	0	2	0	9.4	14.1
Гърция	11.7	0	2	0	0	13.7
Унгария	7.3	0	3	0	3.1	13.4
България	3.5	0	8.7	0	0	12.2
Испания	1.7	0	7.3	0	3.1	12.1
Италия	2.9	0	2.3	0	6.25	11.5
Люксембург	0.7	0	4	0	6.25	11
Словакия	5.3	0	2	0	3.1	10.4
Чехия	3.6	0	1.3	0	3.1	8
Германия	1.3	0	2.7	0	3.1	7.1
Дания	3.6	0	2	0	0	5.6
Белгия	4.1	0	1.3	0	0	5.4

Храна и безалкохолни напитки

Тази категория се състои от шест подкатегории с общо 100 точки.

Данъци върху храните. Това включва всички данъци (извън обичайния данък върху продажбите, който се прилага за всички стоки), наложени върху хранителни продукти или съставки. Присъждат се до 25 точки в зависимост от броя на обложените продукти и размера на данъка.

Данъци върху безалкохолните напитки. За данъци върху подсладените напитки се присъждат до 15 точки. Страната с най-висока данъчна ставка (след претегляне с покупателната способност) получава 10 точки. Оценките на останалите държави се основават на данъчната им ставка като процент от тази на държавата с най- високи данъци. Допълнителни 3 точки се дават, ако има специален данък върху енергийните напитки. Още две точки се дават, ако страната облага и напитките с нулева захар/изкуствено подсладени напитки.

Ограничения на рекламата. Присъждат се до 25 точки в зависимост от обхвата и тежестта на ограниченията за реклама на храни.

Енергийни напитки. В някои страни студените напитки с кофеин (т.нар. "енергийни напитки") се регулират по- строго, отколкото традиционните топли напитки с кофеин. Ограниченията за рекламиране на тези напитки са включени в "ограниченията за рекламиране" по-горе, но се присъждат още 5 точки за пълна забрана на продажбата на енергийни напитки на лица под 18 години.

Вендинг машини. До 10 точки се присъждат за забрани на автоматите за храна и/или забрани за продажба на определени храни/напитки от автомати. Точките зависят от обхвата на забраната (напр. поставяне в училища, болници и подобни) и броя на засегнатите продукти.

Промоции. Тази нова за изданието категория обхваща ограниченията върху ценовите промоции, като например "купи едно, получи едно безплатно", и ограниченията за мястото, където хранителните продукти могат да бъдат изложени в магазините. За всяко едно от тези ограничения се дават до 10 точки, като максималният брой точки е 20.

	Данъци върху храните	Данъци върху безалкохолните напитки	Вендинг машини	Енергийни напитки	Реклама	Промоции	Общо
	До 25 точки	До 15 точки	До 10 точки	До 5 точки	До 25 точки	До 20 точки	До 100 точки
Унгария	25	3.9	0	0	0	0	28.9
Полша	0	15	3	5	0	0	23
Обединено кралство	0	4.1	1	0	9	8	22.1
Ирландия	0	3.5	0	0	10	0	13.5
Латвия	0	4.4	0	5	3	0	12.4
Словакия	0	10.9	0	0	0	0	10.9
Дания	8	0	0	0	0	0	8
Франция	0	4.7	4	0	1	0	9.7
Литва	0	0	1	5	3	0	9
Португалия	0	7.1	0	0	0	0	7.1
Хърватия	0	5.9	0	0	0	0	5.9
Турция	0	0	0	5	0	0	5
Финландия	0	4.9	0	0	0	0	4.9
Словения	0	0	4	0	0	0	4
Белгия	0	3.5	0	0	0	0	3.5
Испания	1	2	0	0	0	0	3
Швеция	0	0	0	0	3	0	3
Италия	0	0	2	0	0	0	2
Австрия	0	0	0	0	0	0	0
България	0	0	0	0	0	0	0
Кипър	0	0	0	0	0	0	0
Чехия	0	0	0	0	0	0	0
Естония	0	0	0	0	0	0	0
Германия	0	0	0	0	0	0	0
Гърция	0	0	0	0	0	0	0
Люксембург	0	0	0	0	0	0	0
Малта	0	0	0	0	0	0	0
Нидерландия	0	0	0	0	0	0	0
Румъния	0	0	0	0	0	0	0

По-безопасен никотин

Категорията "по-безопасен никотин" обхваща регулирането на електронните цигари, никотиновите паучове, снус и нагреваемия тютюн, за които е доказано, че са по-малко опасни за здравето тютюна за пушене. Държавното регулиране на електронните цигари включва забрана на ароматите (до 15 точки), данъчно облагане (до 15 точки), забрана на вейповете (до 30 точки), забрана на вейповете за еднократна употреба (до 10 точки) и ограничения на популяризирането (до 10 точки). Последната категория се състои забрани за рекламиране, за излагане в магазини и налагане на неутрални опаковки. Категорията "орален никотин" се състои от ограничения върху продажбата на снус и никотинови паучове (до 5 точки за всяко). До 10 точки се присъждат за данъци или забрани върху нагреваемия тютюн.

Забрана на аромати. Държава, която прилага пълна забрана на всички аромати, различни от тютюн, получава 15 точки. Ако има изключение за ментол, получава 13 точки. Ако са изключени и други аромати, се дават по-малко точки, въпреки че сред разгледаните държави няма такъв пример.

Популяризиране. Присъждат се до 5 точки в зависимост от размера и обхвата на ограниченията за реклама. Всички държави от ЕС са задължени да забранят всяка форма на реклама на електронни цигари, която може да премине през границите на страните-членки, и затова получават поне 3 точки. Други 5 точки се присъждат за забрани за излагане в магазините на дребно и за налагане на неутрални опаковки на вейповете.

Данъчно облагане. Държавите, които налагат специален данък върху електронните цигари (в допълнение към стандартния данък върху продажбите, който се прилага за всички стоки), получават до 15 точки. Точките се присъждат в зависимост от размера на данъка като дял от най-високия данък (претеглен спрямо покупателната способност), като страната с най-висок данък получава 15 точки. Държавите, които забраняват продажбата на електронни цигари, също получават 15 точки.

Забрана на вейпинг. 30 точки се присъждат за забрани и ограничения на употребата на електронни цигари (вейпове) на обществени места. В държавите, в които вейпингът се класифицира като тютюнопушене за целите на забраните за тютюнопушене, се използват точките от подкатегорията за забрана на тютюнопушенето в индекса за тютюна.

Орален никотин. Забраните за снус (стандартни в ЕС извън Швеция) получават 5 точки. Други забрани, забрани за употреба на аромати или значителни ограничения на никотиновото съдържание получават до 5 точки.

Нагревами тютюневи изделия. Както и при облагането на електронните цигари, страната с най-висок данък получава максимален брой точки (10). Другите държави получават до 10 точки въз основа на техния данък като дял от най-високия данък (претеглен спрямо покупателната способност). Ако продажбата на нагреваеми тютюневи изделия е напълно забранена, страната получава 10 точки.

	Данък върху електро- ните цигари	Забрана за вейпинг	Популяри- ране на електрон- ни цигари	Забрана на аромати	Вейпове за еднократна употреба	Орален никотин – паучове / снус	Нагрева- еми изделия	Общо
	До 15 точки	До 30 точки	До 10 точки	До 15 точки	До 10 точки	До 10 точки	До 10 точки	До 100 точки
Турция	15	18	10	15	10	5	10	83
Литва	15	17.4	7	15	0	5	6	65.4
Унгария	3	19.2	6.5	15	0	5	10	58.7
Латвия	5	19.2	3	15	0	8	5	55.2
Финландия	3	15.6	9	15	0	8	3	53.6
Нидерландия	0	16.8	10	15	0	9	2	52.8
Словения	3	14.4	4.5	15	0	5	2	43.9
Естония	4	13.8	4.5	13	0	6	2	43.3
Белгия	1	15.6	5	0	10	10	1	42.6
Кипър	2	19.8	5	0	0	10	2	38.8
Гърция	3	19.8	5	0	0	5	4	36.8
Дания	3	2	10	13	0	5	1	34
Полша	3	14.4	4.5	0	0	6	4	31.9
Португалия	8	10.2	3.5	0	0	5	4	30.7
Румъния	7	9.2	3.5	0	0	5	6	30.7
Австрия	0	19.8	3	0	0	5	1	28.8
Хърватия	0	12.6	5	0	0	5	5	27.6
Швеция	4	16.8	4.5	0	0	0	2	27.3
Германия	3	2	4.5	0	0	10	5	24.5
Словакия	6	9	5	0	0	5	5	30
Люксембург	1	13.2	4.5	0	0	5	0	23.7
България	7	0	3	0	0	5	5	20
Малта	0	0	5	0	0	5	10	20
Испания	3	5	3.5	0	0	5	3	19.5
Чехия	4	3	3	0	0	7	2	19
Франция	0	6	4.5	0	0	5	2	17.5
Обединено Кралство	0	2	3	0	0	5	4	14
Ирландия	0	2	3	0	0	5	3	13
Италия	2	0	3	0	0	5	2	12

Тютюневи изделия

Категорията на тютюневите изделия включва данъчно облагане (40 %), реклама (10 %), забрана на тютюнопушенето (30 %), ограничения върху опаковките (10 %), забрана за излагане в търговията на дребно (5 %) и забрана на вендинг машините (5 %).

Данък върху цигарите. Изчислява се по начин, подобен на този при облагането на алкохола (виж по-горе). Данъчните ставки се претеглят с оглед на покупателната способност. Страната с най-високо данъчно облагане получава 40 точки. Другите държави се оценяват като процент от най-високия данък.

Реклама. Максимум 10 точки. Пълна забрана се оценява с 10 точки, а пълна забрана, освен на местата за продажба, се оценява с 9 точки. Ако е разрешена друга реклама, се присъжда по-нисък брой точки, но всички държави, които спазват изискванията на TPD, получават най-малко 6 точки.

Забрана за тютюнопушене. Категорията е разделена на пет подкатегории, всяка от които получава до 10 точки. Те са: забрана в бар, ресторант, работно място, автомобили и на открито. Точките се присъждат в зависимост от размера и обхвата на забраната, като крайният резултат от 50 точки се коригира, за да се получи резултат от 30 точки.

Опаковки. Регулирането на опаковките на тютюневите изделия, което отива отвъд изискванията на директивите на ЕС, може да донесе допълнителни точки. Държавите с пълна забрана на брендиране („неутрални“ или „стандартизирани“ опаковки) получават 10 точки.

Забрана за излагане. Държавите, които забраняват на търговците на дребно да излагат тютюневи изделия зад щанда си, получават до 5 точки.

Забрана на вендинг машините. Забраната на автоматите за продажба на цигари носи 5 точки

	Данъчно облагане	Реклама	Опаковки	Забрана за излагане	Забрана за пушене	Вендинг машини	Общо
	До 40 точки	До 10 точки	До 10 точки	До 5 точки	До 30 точки	До 5 точки	До 100 точки
Обединено кралство	39.7	10	10	5	20.4	5	90.1
Унгария	36	9	10	2	19.2	5	81.2
Ирландия	30	10	10	5	19.8	0	74.8
Франция	30	10	10	0	18.6	5	73.6
Румъния	40	9	0	0	19.2	5	73.2
Финландия	25.2	10	10	5	17.4	5	72.6
Нидерландия	25.2	9	10	5	18	5	72.2
Гърция	26.4	9	0	4	19.8	5	64.2
Латвия	23.2	10	0	5	19.2	5	62.4
Белгия	20.8	10	10	0	17.4	4	62.2
България	28.4	9	0	0	18.6	5	61
Литва	24.4	10	0	4	17.4	5	60.8
Турция	10.7	10	10	0	24	5	59.7
Словения	15.6	10	10	5	12.6	5	58.2
Хърватия	24.8	10	0	5	12.6	5	57.4
Естония	22.4	10	0	5	13.8	5	56.2
Словакия	31.2	9	0	0	9	5	54.2
Дания	15.2	9	10	5	9.6	4	52.8
Чехия	24.4	9	0	0	18	0	51.4
Полша	22.4	9	0	0	14.4	5	50.8
Малта	17.6	10	0	0	19.8	0	47.4
Кипър	13.6	9	0	0	19.8	5	47.4
Португалия	25.2	9	0	0	12	0	46.2
Испания	15.6	10	0	0	19.8	0	45.4
Италия	15.6	9	0	0	17.4	0	42
Австрия	10.8	9	0	0	19.8	0	39.6
Швеция	11.6	10	0	0	16.8	0	38.4
Германия	13.2	9	0	0	9	0	31.2
Люксембург	6	9	0	0	13.2	0	28.2

Резултат на България в Индекса на държавата бавачка 2025 г.

[България](#) има по-либерален подход към употребата на алкохол в сравнение с повечето източноевропейски страни, но наказва доста строго тютюнопушенето и напоследък предприема строги мерки срещу вейпинга. Няма ограничения за вейпинг на закрито и електронните цигари могат свободно да се купуват и продават в страната, но трансграничните продажби са забранени, а през 2023 г. беше въведен акциз върху течностите за електронни цигари, който ще се увеличава до 2029 г. След претеглянето с оглед на дохода, сегашният данък върху вейповете от 0,18 EUR на милилитър е много висок, като добавя 1,80 EUR с ДДС към цената на стандартна бутилка. През февруари 2025 г. внезапно беше предложена пълна забрана на вноса, разпространението и продажбата на вейпове, която беше одобрена в парламента на първо четене. Към момента на изготвяне на настоящия доклад не е ясно дали тя ще се превърне в закон.

Данъците върху бирата и спиртните напитки в България са сравнително ниски и няма налог върху виното. Ограниченията върху рекламата на бира и вино са малко, но рекламата на спиртни напитки е забранена по телевизията и радиото, освен в строго регламентирана форма след 22:00 часа.

Регулирането на тютюна е много по-строго. В България има малко изключения от забраната за реклама на тютюневи изделия и продажбата на цигари от автомати е забранена. Забраната за тютюнопушене е сред най-строгите в Европа, като няма изключения за барове, ресторанти или на работното място (с изключение на наргилета), налице са и някои ограничения на пушене на открито. Спазването на забраната се подобрява през последните години след проблеми с прилагането в началото при въвеждането ѝ.

Данъците върху тютюневите изделия в България са най-ниските в ЕС в парично изражение, но са много по-тежки, когато вземем предвид претеглянето спрямо дохода. За храните и безалкохолните напитки не съществуват закони, които да ограничават личния избор, няма данък върху подсладените напитки. През 2015 г. се говореше за въвеждане на данъци върху "вредните храни" и енергийните напитки, но Министерството на финансите се противопостави на идеята и тя пропадна.